

Torsdagen den 11 februari

Kl. 14.00

Förhandlingarna leddes av fru andre vice talmannen.

§ 1 Anställdes val av en suppleant för fullmäktig i riksbanken.

Fru andre vice talmannen meddelade, att valberedningen enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag till ny suppleant i riksbanksfullmäktige för herr Hernelius beslutat föreslå herr Rolf Eliasson, Moholm, och att valet avsåg återstående del av valperioden 1968–1971.

På härefter gjord proposition valde kammaren herr Rolf Eliasson, Moholm, till suppleant i riksbanksfullmäktige för återstående del av valperioden 1968–1971.

§ 2 Ang. utvidgningen av kriget i Indokina, m. m.

Herr utrikesministern NILSSON erhöll ordet för att besvara herr *Hermanssons* i Stockholm (vpk) i kammarens protokoll för den 5 februari intagna fråga, nr 57, och anförde:

Fru talman! Herr Hermansson i Stockholm har frågat mig om regeringen fördömer den nya utvidgningen av kriget i Indokina och om den planerar stöd till det laotiska folket.

Jag kan hänvisa till ett uttalande som jag gjorde den 9 februari av följande lydelse:

”Regeringen har under årens lopp konsekvent tagit avstånd från varje upptrappning och utvidgning av kriget i Indokina. Vi är nämligen övertygade om att detta är fel väg att lösa konflikten. Endast genom en politisk lösning kan man finna vägen till fred och frihet för Indokinas folk.

Då Kambodja i april 1970 invaderades av amerikanska trupper kritiserade vi med skärpa detta övergrepp mot ett litet land från en stormakts sida. Aterigen har främmande stridskrafter utan tillstånd inträngt på ett annat lands område. Nu gäller det Laos. Detta förakt för ett litet lands integritet måste brännmärkas. De reaktioner som redan förekommit i svensk press övertygar mig om att regeringen härvid stöds av en bred folkopinion.

Inmarschen i Laos ökar den redan hårt prövade laotiska civilbefolkningens lidande. Samtidigt är det klart att den blott kan försvåra en lösning av Indokinakonflikten och leda till ytterligare allvarliga komplikationer. För de olika politiska grupperingarna inom Laos blir det också svårare att genom förhandlingar lägga grund till den enighet som de sagt sig eftersträva och som landet så väl behöver.”

Beträffande den senare delen av frågan vill jag erinra om att den svenska hjälpinsatsen i Indokina för närvarande är inriktad på Vietnam. Detta utesluter inte att frågan om svensk humanitär hjälp till det laotiska folket kan komma att aktualiseras.

*Ang. ersättning
till kommunerna
för kostnader i
samband med folk-
och bostadsräkning*

Herr HERMANSSON i Stockholm (vpk):

Fru talman! Den militära invasionen i Laos är ingen tillfällighet och kommer inte som någon överraskning för de indokinesiska folken. Den är ett nytt och mycket allvarligt steg i den upptrappning av anfallskriget mot Laos och de övriga länderna i Indokina som Förenta staternas imperialister bedriver enligt en långsiktig plan. Deras nya militära äventyr "undergräver helt" — som Laos' patriotiska front framhåller i ett uttalandet — "Genèveöverenskommelsen av år 1962 om Laos, förtrampar landets oberoende och neutralitet, skapar en ytterst farlig situation och hotar allvarligt säkerheten i hela sydöstra Asien".

Förenta staterna har under flera år bedrivit anfallskrig mot Laos. USA-flygets bombraider har haft samma intensitet som i Vietnam och har trappats upp under de senaste två åren. Under 1970 har antalet bombraider per dag fördubblats jämfört med 1969. Enligt ett amerikanskt uttalande har USA släppt en större bomblast över Laos än över hela Tyskland under andra världskriget. Liksom mot andra indokinesiska folk driver Förenta staterna mot det laotiska folket ett utrotningskrig med alla medel. Man mördar folket, fördärvar landet, rubbar allvarligt betingelserna för växtliv, djurliv och mänskligt liv.

Den nya upptrappningen av kriget kommer säkert att mötas av ett ökat motstånd från de indokinesiska folken. Vår solidaritet med deras kamp bör uttryckas på två sätt: genom att bestämt fördöma Förenta staternas anfalls- och utrotningskrig och genom stöd i praktisk handling till befrielseströrelserna i södra Vietnam, Kambodja och Laos. Samtidigt som jag tackar utrikesministern för hans svar vill jag understryka, att ord bör följas av handling. Det betyder i detta fall stöd till Laos' patriotiska front, som haft stora framgångar och befriat större delen av landet. Om inte regeringen i dag vill ge ett definitivt besked på denna punkt, får riksdagen tillfälle att göra det när en motion med hemställan om anslag till Laos' patriotiska front kommer upp till behandling.

Det borde också vara klart att vårt land helt måste bryta med marionettregimen i Saigon, som ställt trupper till förfogande för anfallet mot Laos. I stället bör vi erkänna den provisoriska revolutionära regeringen i Sydvietnam.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Ang. ersättning till kommunerna för kostnader i samband med folk- och bostadsräkning

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Turessons (m) i kammarens protokoll för den 2 februari intagna fråga, nr 44, och anförde:

Fru talman! Herr Turesson har frågat mig om jag anser det motiverat att statsverket ersätter kommunerna för deras kostnader i samband med den pågående folk- och bostadsräkningen, när dessa kostnader kan preciseras.

I propositionen till fjolårets riksdag med förslag till lag om allmän

folk- och bostadsräkning angav jag uttryckligen, att liksom vid tidigare undersökningar av liknande art ersättning av statsmedel inte borde utgå för kommunernas medverkan i folk- och bostadsräkningen. Detta uttalande föranledde ingen erinran från riksdagen. Jag anser inte tillräckligt starka motiv föreligga för något ändrat ståndpunktstagande i denna fråga.

Herr TURESSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för det svar han lämnat på min fråga, men naturligtvis tackar jag inte för svarets innehåll.

Det är riktigt att riksdagen har beslutat om folk- och bostadsräkningen. Jag vill minnas att kostnaderna för statsverkets vidkommande beräknades till ungefär 37 miljoner kronor. Det angavs också att kostnaderna för kommunerna inte skulle bli särskilt betungande. Jag vill nämna – även om uppgiften inte finns skriftligt dokumenterad – att det sagts mig att kostnaden beräknades till ca 2:50 per hushåll. Nu har emellertid erfarenheten visat att detta var en grov felbedömning av kostnaderna för kommunerna.

I den instruktion för de lokala granskningsorganens arbete, som statistiska centralbyrån givit ut, upptar anvisningarna beträffande det arbete som kommunerna har att utföra ungefär 60 sidor. Det är självklart att allt detta inte kan klaras för en kostnad av 2:50 per hushåll. För min egen kommun pekar erfarenheterna på en kostnad av ungefär 20 kr. per hushåll, och frågan är om den kommer att stanna vid det. Om vi har ungefär 2 1/2 miljon hushåll i landet, innebär detta riksdagens beslut en övervältring av kostnader på kommunerna på i runt tal 50 miljoner kronor.

Detta förhållande står i bjärt kontrast mot finansministerns utomordentligt välkomna uttalande i finansplanen, där finansministern på s. 16 talar om nödvändigheten av att riksdagen noga överväger sina beslut med hänsyn till de kostnader, som de kan medföra för kommunerna, och att man om man skall kunna dämpa stegringen av utgifterna i kommunerna måste vara varsam i detta avseende.

Nu är det inte lätt att leva som man lär, vilket bl. a. framgår av denna frågas handläggning. Om finansministern gjorde det, skulle han säkerligen snart bli utnämnd till något slags skyddshelgon för kommunernas ekonomi.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Jag tror nu inte att man kan göra så snabba och eleganta beräkningar som den herr Turesson gjorde, när han hamnade på 50 miljoner kronor såsom en trolig kostnad för kommunerna i samband med den här insamlingsverksamheten. Att det har varit specifika komplikationer i år kan jag väl villigt erkänna. De har delvis berott på att många medborgare på grund av en oreflekterad propaganda i olika sammanhang fått för sig att behandlingen av de lämnade uppgifterna skulle komma att beröra de enskilda individernas integritet och rent personliga rättigheter. Detta har tvingat fram ett extraarbete hos kommunerna som väl ingen människa kunde ha räknat med i förväg.

Nr 23

Torsdagen den
11 februari 1971

*Ang. ersättning
till kommunerna
för kostnader i
samband med folk-
och bostadsräkning*

Emellertid har jag en gentemot frågeställaren avvikande uppfattning i fråga om kommunernas samlade kostnader. Brorslotten av kostnaderna kommer allt fort att ligga på statsverket. Det kanske bör understrykas att kommunerna är stora konsumenter av dessa uppgifter, och det är detta som varit anledningen till att man har ansett att kommunerna bör kunna medverka i insamlingsarbetet utan en speciell ersättning.

Herr TURESSON (m):

Fru talman! Jag är angelägen att framhålla att de förhållanden som finansministern åberopar rörande den irritation som insamlingen av data har förorsakat inte på något sätt har att göra med den bedömning av kostnaden som jag redogjorde för nyss. Den bedömningen grundar sig uteslutande på ett genomförande av det arbete som de kommunala granskningsorganen har att utföra om de skall följa statistiska centralbyråns år 1970 utgivna anvisningar, som omfattar 60 A4-sidor. Det är ett stort jobb, och jag försäkrar finansministern att 20 kronor per hushåll inte är någon överdrift – jag brukar aldrig överdriva – och 20 kronor gånger 2 1/2 miljon hushåll blir 50 miljoner kronor, som kommunerna får betala.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Multiplikationen är det inget fel på – det kan jag villigt erkänna – men i övrigt är förutsättningarna helt felaktiga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Ang. informationen om det nya skattesystemet

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Turessons (m) i kammarens protokoll för den 5 februari intagna fråga, nr 58, och anförde:

Fru talman! Herr Turesson har frågat mig om jag anser att den broschyr om de nya skattereglerna som sammanställts av centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden och som tillställts skattebetalarna tillsammans med preliminärskatttabellerna på ett tillfredsställande sätt tillgodoser allmänhetens krav på information om det nya skattesystemet.

En broschyr i ifrågavarande ämne skall kännetecknas av koncentration och information. Jag anser att den åberopade broschyren på ett godtagbart sätt fyller dessa anspråk. Men självfallet är broschyren inte avsedd som den enda upplysningen om det nya skattesystemet. Det är avsett att under hösten innevarande år och i januari–februari 1972 sprida omfattande information till allmänheten genom bl. a. TV-utsändningar och ytterligare tryckt material.

Herr TURESSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret. Det är naturligtvis värdefullt att det kommer ytterligare informationer till skattebetalarna rörande hur det nya skattesystemet verkar, men jag kan

inte dela finansministerns uppfattning att den broschyr som delats ut till deklaranterna fyller rimliga krav på information. Här finns nämligen inte den tabell som redovisar de skatteuttag som de nya skatteskalorna fr. o. m. nästa år innebär.

Det är klart att man för en vanlig deklaration i år inte behöver den tabellen, men det finns väldigt många människor som har extrainkomster och som vill kunna göra en beräkning av hur mycket extra skatt de skall betala preliminärt för att täcka in dessa extrainkomsters skattebelastning. För deras del hade det varit utomordentligt värdefullt att ha en sådan här skattetabell. Den hade inte inkräktat nämnvärt på utrymmet, och den hade inte gjort informationsbroschyren särskilt mycket större. Det framgår av den tabell, som jag häromdagen hittade i tidningen *Sunt Förnuft*. Den hade utan tvivel varit intressant och värdefull att ha för skattebetalarna i samband med årets deklaration.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Ang. utformningen av det framtida stödet åt tidskrifter

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Wikströms* (fp) i kammarens protokoll för den 2 februari intagna fråga, nr 41, och anförde:

Fru talman! Herr Wikström har frågat mig om jag avser att under året framlägga förslag om utformningen av det framtida stödet åt tidskrifter.

Remissbehandlingen av litteraturutredningens betänkande angående statligt tidskriftsstöd har nyligen avslutats. Innan den beredning som pågår i departementet av utredningens förslag är klar, är jag inte beredd att uttala mig om en eventuell proposition till riksdagen.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det statliga tidskriftsstödet, som under några år utgått, beräknas i årets statsverksproposition till 392 000 kronor. 1968 års litteraturutredning avgav ett förslag om en utökning av det stödet. Det har nu remissbehandlats. I statsverkspropositionen meddelade utbildningsministern bara att han beräknat en viss ökning av medlen för bidrag till tidskrifter. Det är mot denna bakgrund jag har frågat utbildningsministern om han avser lägga fram något förslag i år. Svaret som jag tackar för ger inte besked.

När man läser remissvaren får man ett starkt intryck av att opinionen är utomordentligt splittrad. Många anser, att litteraturutredningens förslag är krångligt och byråkratiskt och framför allt att det inte får avsedd effekt genom att man samtidigt menar att moms skulle påläggas också tidskrifterna.

Som jag ser det skulle det enda naturliga vara att hela det tryckta ordet blev fritt från mervärdeskatt. Dagspressen är det redan – det bör gälla också böcker och tidskrifter. Men framför allt måste man se momsfrågan i dess helhet. Det går inte att som litteraturutredningen föreslår att moms skall läggas på tidskrifter utan att man samtidigt tar

Torsdagen den
11 februari 1971

*Om remiss-
behandling
av föreslaget
nytt betygssystem*

ställning till andra delar av det tryckta ordet. Det resonemanget har Per Ahlmark utvecklat på ett övertygande sätt i sin reservation till litteraturutredningens betänkande. Han vill inte veta av någon moms på tidskrifter förrän man tagit ställning till motsvarande fråga också för t. ex. böcker. Han har sympatier för att moms skall tas bort över hela fältet "det tryckta ordet". Av de remissinstanser som uttryckligen tar ställning i just denna fråga är det, tror jag, tio stycken som stöder herr Ahlmark på denna punkt och bara en som går emot. De som går emot momsen är: ÖB, Pressens samarbetsnämnd, Medborgarskolan, SACO, IOGT/NTO, Fredrika Bremer-förbundet, statens handikappråd, Svenska bokförläggareföreningen, Svenska bokhandlareföreningen och SSU. För moms uttalar sig bara riksskattenämnden.

Men enligt min mening har också litteraturutredningen begått ett avgörande misstag när man satsat mer på selektiva än på generella åtgärder. Dessutom skulle litteraturutredningens system innebära verkliga kategoribegränsningar, och åtskilliga tidningar och tidskrifter skulle falla mellan de stödkategorier som finns eller avses att inrättas.

På en annan punkt kan jag ansluta mig till SSU:s remissyttrande, där man säger: "SSU vill framhålla att det finns en rad framför allt organisationstidskrifter som vore väl förtjänta av statligt stöd, men vilka över huvud taget ej behandlats av utredningen. Detta är en konsekvens av den orimliga definitionen av åtskillnaden mellan olika tidskrifter som L 68 gör."

SSU slutar också med att föreslå att man skulle samordna tidskriftsstödet med det allmänna presstöd som aviserats. Man anser vidare, att tidskriftsstödet måste samordnas med det allmänna statliga stöd som utgår till ungdomsorganisationerna. För en gångs skull tycker jag att SSU har rätt.

Frågan är nu, hur utbildningsministern avser att föra denna fråga vidare. En möjlighet är självfallet att lämna den till litteraturutredningen för snabbbehandling på grundval av remissvaren. En annan och kanske bättre vore att inom departementet utarbeta ett nytt förslag, som under senare delen av våren sändes på snabbremiss. Det skulle då vara möjligt att till hösten lägga fram en proposition om ett utvidgat statligt tidskriftsstöd. På så sätt skulle tidskriftsredaktionerna veta, att man i varje fall inför 1972 kan känna den ökade trygghet, som ett väsentligt och riktigt uppbyggt statligt stöd skulle innebära.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om remissbehandling av föreslaget nytt betygssystem

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Enlunds* (fp) i kammarens protokoll för den 4 februari intagna fråga, nr 49, och anförde:

Fru talman! Herr Enlund har frågat mig om det nya betygssystem, som föreslås av betygsgruppen inom skolöverstyrelsen, kommer att remissbehandlas så att de närmast berörda grupperna -- föräldrar, lärare,

skolledare och elever – får tillfälle att yttra sig över förslaget.

Det förslag som herr Enlund åsyftar har utarbetats av en arbetsgrupp inom skolöverstyrelsen. Det ankommer nu på verkets styrelse att ta ställning till detta förslag. Först när skolöverstyrelsen inkommer med förslag till Kungl. Maj:t kan jag pröva frågan om remissbehandlings omfattning.

Herr ENLUND (fp):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret även om jag självfallet hade önskat att det varit mera klarläggande.

Betygssystemet har på relativt kort tid undergått ganska stora förändringar. Det kan räcka med att här nämna att man har bytt ut bokstavsbetygen med plus och minus, som i själva verket medgav 19 olika betygsgrader, och ersatt dem med en femgradig skala. Vidare har betygen slopats i en del klasser.

Alla dessa förändringar tillsammans har skapat ganska stora informationsproblem. Föräldrarna, eleverna och även näringslivet har ibland haft svårt att tolka betygen.

En fråga som jag tror bör ställas i förgrunden inför den nu förestående betygsreformen kan formuleras så här: Kan man över huvud taget klara av det nödvändiga och önskvärda informationsflödet i båda riktningarna mellan skolan och hemmen utan något slag av skriftliga och regelbundna meddelanden om den enskilda eleven?

När man läser det nummer av Aktuellt från skolöverstyrelsen som distribuerades i december förra året, får man det intrycket att informationen i huvudsak skall ske muntligt vid personliga sammanträffanden mellan lärare och föräldrar eller genom telefonsamtal. Man kan då fråga: Är det möjligt att klara av detta på ett tillfredsställande sätt, exempelvis under höstterminen i klass 7 då eleverna undervisas av många lärare?

Det nämnda aktstycket från skolöverstyrelsen presslades för övrigt den 8 december och kom skolorna till handa ungefär en vecka före terminsslutet. Så ända in i det sista fick skolorna vänta på skolöverstyrelsens vägledning beträffande det informationsinstrument som skulle ersätta de tidigare betygen i vissa klasser.

Erfarenheterna från i höstas tycker jag motiverar ännu en fråga: När en reform skall genomföras, bör man då inte klara av dess olika detaljer i rätt tidsföljd? Om ett instrument skall ersättas av ett nytt, skall man då inte skaffa fram det nya instrumentet innan man plockar bort det gamla? Så måste man i vart fall handla på våra sjukhus. Och så tycker jag nog att man bör handla även i våra skolor.

Lika självklart tycker jag det är att de människor som skall använda verktygen får ett ord med i laget vid deras utformning. Det är detta, fru talman, som jag framför allt har velat understryka med min fråga till utbildningsministern.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Fru talman! I det arbete som pågår inom skolöverstyrelsen har en referensgrupp utsetts. I denna ingår företrädare för föräldrar, elever, lärare och ytterligare några andra grupper. Redan i utredningsarbetet har

*Ang. innehållet
i barnprogram
i radio och
television*

alltså dessa olika grupper kopplats in. När sedan skolöverstyrelsens styrelse har behandlat materialet och vi får ett förslag får vi bedöma hur en vidare opinion skall kunna kopplas in.

Herr ENLUND (fp):

Fru talman! Det är sant att företrädare för de nämnda grupperna ingår i referensgruppen, men det är inte tillräckligt. De som det gäller bör få ta del av det utformade förslaget innan beslut fattas.

Ställer man krav på att betygen skall vara lätta att tolka är det enligt min mening mycket värdefullt att de fem önskemål uppfylls som framställts just av en av ledamöterna i den referensgrupp som utbildningsministern nämnde. Dessa önskemål är:

1. Betygssystemet bör vara så stabilt som möjligt, så att ändrade undervisningssituationer inte behöver dra med sig ändringar i betygssystemet.

2. Systemet bör vara lika i så många skolformer som möjligt.

3. Betygen i samma ämne och årskurs bör vara i möjligaste mån jämförbara.

4. Samma skala bör tillämpas i alla ämnen som betygsätts.

5. Olika betygsprinciper, t. ex. målrelaterade och individrelaterade, bör inte användas parallellt i samma betygssystem.

Jag kan inte här gå in på i vad mån det nu aviserade betygssystemet uppfyller dessa önskemål. Men jag tror att vi finner de människor som har de bästa förutsättningarna att bedöma om så är fallet bland dem som är direkt berörda och som skall arbeta med systemet. Det är därför som jag anser det så viktigt att de skall få yttra sig innan beslut fattas.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Ang. innehållet i barnprogram i radio och television

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr Åkerlinds (m) i kammarens protokoll för den 5 februari intagna fråga, nr 55, och anförde:

Fru talman! Herr Åkerlind har frågat mig om jag anser det vara lämpligt att småbarnsprogram i radio och television ges ett ensidigt politiskt innehåll.

Enligt avtalet mellan staten och Sveriges Radio angående rundradions programverksamhet skall programverksamheten i sin helhet präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen.

Detta utesluter givetvis att t. ex. programverksamheten för småbarn ges ett ensidigt politiskt innehåll.

Herr ÅKERLIND (m):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för det klara och otvetydiga svaret. Allmänt kan man väl säga att ensidig politisk propaganda i radio- och TV-program är förkastlig, såvida det inte klart framgår att programmet har gjorts för att klargöra ett visst partis eller en

politisk meningsriktnings åsikter. Men politisk propaganda i småbarnsprogram och framför allt ensidig sådan är något mycket allvarligt. Tyvärr har det förekommit vid flera tillfällen. Vad som främst fick mig att ställa frågan till utbildningsministern var ett småbarnsprogram i TV för en dryg vecka sedan. Programmet hette "Nordvietnam". Det var från början till slut en ensidig propagandafilm mot USA och för det kommunistiska Nordvietnam.

För de små okritiska svenska barnen talas det i filmen om hur det amerikanska flyget bombat sönder städer så att inte folket har någonstans att bo, hur många gånger man har skjutit på en fredlig fiskarby, där folket inget ont har gjort, hur fredliga fiskebåtar har blivit beskjutna, hur barnen tvingats lämna sina föräldrar på grund av bombningen – och sådant gör särskilt intryck på de små barnen. Man visar skadade människor, bombkrattar, raserade hus och beskriver och visar olika sorters bomber som fällts och hur de verkar. Här i Sverige talar många om att man inte borde få sälja krigsleksaker. Men i slutet av den här filmen visar man hur flickor får lära sig att sköta en kulspruta för att kunna skjuta ned amerikanska flygplan. Nordvietnameserna framställs i filmen som glada, vänliga, arbetsamma och fredliga människor som aldrig gjort något ont och som amerikanerna finner en glädje i att plåga. Mycket av allt detta är kanske riktigt, men man kan tänka sig hur t. ex. en fyra- eller femåring upplever programmet.

Även den som är mest kritisk mot vad amerikanerna har för sig i Sydostasien måste väl inse att det nu redovisade exemplet inte är något lämpligt småbarnsprogram. Jag hoppas att utbildningsministerns klara svar här i dag skall bidra till bättre förhållanden på detta område inom radio-TV.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Fru talman! Det framgår nu att herr Åkerlind har ett alldeles särskilt program i tankarna. Om han är missnöjd med det programmet, får han vara så vänlig och vända sig till radionämnden, som har att göra sin bedömning. Som bekant kan varken jag eller någon annan i regeringen ingripa mot särskilda program. Jag kommer därför heller inte att uttala någon uppfattning om det program, som herr Åkerlind alldeles nyss gjorde så säkra uttalanden om.

Vi har också i andra sammanhang under senare tid haft tillfälle att diskutera just Sveriges Radios självständighet. Jag menar att man bör vara konsekvent även när det gäller att man inte skulle tycka om att vi gjorde ett ingripande av det ena eller andra slaget eller att man skulle anse att det vore bra om vi gjorde det.

Herr ÅKERLIND (m):

Fru talman! Jag tog detta exempel för att visa på ett, som jag uppfattar det, klart övertramp mot den regel som utbildningsministern här har givit entydigt uttryck för, nämligen att Sveriges Radios och TV:s program i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen och att detta utesluter att programmen ges ett ensidigt politiskt innehåll. Det är en rätt allmänt hållen regel, och jag förstår att

*Ang. innehållet
i barnprogram
i radio och
television*

utbildningsministern inte kan gå in på det enskilda fallet. Jag valde det emellertid som ett exempel för att bevisa hur man här enligt min mening gjort ett klart övertramp.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Ang. bestämmelserna för krigsplacering i hemvärdnet

Herr försvarsministern ANDERSSON erhöU ordet för att besvara herr *Fågelsbos* (c) i kammarens protokoll för den 2 februari intagna fråga, nr 46, och anförde:

Fru talman! Herr Fågelsbo har frågat mig om bestämmelserna för att en person skall kunna krigsplaceras i hemvärdnet och därmed medges befrielse från fullgörande av föreskrivna repetitionsinkallelser.

Bestämmelserna föreskriver att lämpliga värnpliktiga efter frivilligt åtagande kan krigsplaceras i hemvärdnet. Det är därvid främst befälsutbildade värnpliktiga som kan komma i fråga.

Antalet värnpliktiga som på detta sätt får krigsplaceras bestäms för närvarande av chefen för armén. Fr. o. m. den 1 juli 1971 kommer överbefälhavaren att bestämma högsta antalet för varje militärområde.

Förfaringssättet är i stort följande. Försvarsområdesbefälhavare har ansvaret för rekryteringen. Värnpliktig, som är aktuell för krigsplacering, avgör själv om han är villig att ansluta sig till hemvärdnet. Om så är fallet gör försvarsområdesbefälhavare framställning i saken till aktuell truppregistreringsmyndighet.

Värnpliktig som krigsplaceras i hemvärdnet är skyldig att varje år fullgöra utbildning i hemvärdnet under minst 20 och högst 50 timmar. Han inkallas inte till repetitionsutbildning under tid då han är krigsplacerad i hemvärdnet.

Herr FÅGELSBO (c):

Fru talman! Jag skall be att till försvarsministern få framföra ett tack för det svar jag här har fått. Den fråga det gäller har jag hört flera framställa.

Det är väl knappast någon som anser att en inkallelse till militärtjänstgöring kommer riktigt tjänligt. Men det finns vissa grupper i vårt samhälle, nämligen ensamföretagarna, för vilka det verkligen blir problem vid inkallelser. De har ställt sig frågan: Har vi inte möjligheter att bli krigsplacerade i hemvärdnet och därmed befriade från att inkallas till repetitionsövningar? Vi vet ju att rekryteringen till hemvärdnet inte har gått så lätt. Samtidigt har från militära myndigheter framhållits hemvärdnets stora betydelse i vår försvarskedja.

Jag har här av försvarsministern fått ett klart och koncist besked, och för detta ber jag att få säga ett hjärtligt tack.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
11 februari 1971

*Om deklarations-
hjälp på fångvårds-
anstalter*

Herr justitieministern GEIJER erhöll ordet för att besvara fru Nordlanders (vpk) i kammarens protokoll för den 4 februari intagna fråga, nr 50, och anförde:

Fru talman! Fru Nordlander har frågat mig om jag vill medverka till att deklarationshjälp ordnas för intagna på fångvårdsanstalt i syfte att undvika de olägenheter i form av skönstaxeringar som eljest kan drabba dem som underlåtit att avge självdeklaration.

Kriminalvårdsstyrelsen har i ett cirkulär om vård i anstalt föreskrivit att de intagna i januari månad varje år genom anslag eller på annat lämpligt sätt skall erinras om skyldigheten att avge självdeklaration samt anmodas att för detta ändamål anskaffa debetsedlar, kontrolluppgifter och andra behövliga handlingar. Det föreskrivs vidare i cirkuläret att deklarationsblanketter skall tillhandahållas genom anstaltens försorg och att intagen som behöver hjälp med att upprätta deklaration eller som vill ansöka om uppskov med att avlämna denna skall av tjänsteman vid anstalten få det biträde som lämpligen kan lämnas.

Jag har erfarit att anstaltsledningarna, där så undantagsvis behövs, ser till att särskild deklarationsexpertis ställs till den intagnes förfogande. Det förekommer också att man ger intagen permission för att underlätta för honom att fullgöra sin deklarationsplikt.

På grund av vad jag nu har sagt anser jag inte att några åtgärder från min sida är behövliga.

Fru NORDLANDER (vpk):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret, även om det inte var särskilt positivt och även om övervakarna, som har hand om de frigivna när dessa kommer ut i arbetslivet, inte har samma uppfattning.

Vi närmar oss nu den 15 februari, som är dagen för avlämnande av allmän självdeklaration. För flertalet medborgare är väl detta inget problem, och bestämmelserna efterlevs någorlunda av de flesta, även om vi knorrar en del. Varje år finns det emellertid grupper av medborgare som av olika skäl underlåter att fullgöra deklarationsskyldigheten. Detta får till följd s. k. skönstaxering, vilken i många fall medför onödiga restskatter med negativa konsekvenser för den enskilde.

En kategori som ofta återfinnes i sådana sammanhang är just den som min enkla fråga gäller – de intagna på våra kriminalvårdsanstalter. På grund av obefintliga eller låga inkomster under interneringstiden underlåter de att deklarerat, något som i och för sig också kan förklaras av andra skäl. Den intagne skall själv införskaffa kontrolluppgifter och andra erforderliga handlingar och ta initiativet – vilket kanske inte alltid blir av – till deklARATIONEN.

Det är riktigt att den som är i behov av hjälp vid upprättandet av deklARATIONEN har rätt att få sådan av tjänsteman vid anstalten. Men detta fungerar ju inte. En assistent vid en anstalt som ansvarar för mellan 60 och 80 intagna har inte möjlighet att ge den hjälp som det här är fråga om och ännu mindre att se till att deklARATIONEN fullföljs.

Underlåtenheten att deklarerat får till följd att när den intagne friges

Torsdagen den
11 februari 1971

*Ang. ersättningen
till kommun för
vissa kostnader
för samhällsvård*

och kommer ut i arbetslivet och skall anpassas till samhället påförs vederbörande restskatt efter skönstaxering som tillsammans med den ordinarie skatten tar så stor del av inkomsten att intresset för fortsatt arbete minskar eller helt upphör, vilket försvårar försöken till återanpassning. Därför bör de intagna på våra anstalter ges obligatorisk deklarationshjälp, om inte i år så under kommande år.

Herr justitieministern GEIJER:

Fru talman! Tyvärr är detta nog inte bara ett problem för dem som är intagna på fångvårdsanstalter. Fru Nordlander säger att systemet på anstalterna inte fungerar i den formen att personalen där alltid kan lämna en deklarationshjälp motsvarande den som man får på en deklarationsbyrå, och det är väl riktigt. Men vad jag ville framhålla i mitt svar var att då det gäller mera komplicerade situationer – mera komplicerade än vad som är fallet för människor i allmänhet – vid upprättandet av deklaration, så skall man enligt de direktiv som utgått från kriminalvårdsstyrelsen se till att vederbörande kan få antingen deklarationshjälp eller permission.

Att införa obligatorisk deklarationshjälp förefaller visserligen sympatiskt, men då uppkommer naturligtvis problemet att samma krav med lika stort skäl skulle kunna ställas av många andra grupper i samhället. Jag tror därför att vi åtminstone tills vidare får nöja oss med att försöka, på sätt som jag här har angivit, underlätta för de intagna att deklarerera.

Fru NORDLANDER (vpk):

Fru talman! Det är klart att det finns flera grupper i samhället som skulle behöva en sådan här hjälp. Man skulle då genom en kommunal utbyggnad av servicen kunna lösa problemet och via de lokala skattemyndigheterna åstadkomma en lösning även för de grupper som jag här tagit upp.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Ang. ersättningen till kommun för vissa kostnader för samhällsvård

Statsrådet fru ODHNOFF erhöll ordet för att besvara herr *Westbergs* i Ljusdal (fp) i kammarens protokoll för den 5 februari intagna fråga, nr 54, till herr socialministern, och anförde:

Fru talman! Herr Westberg i Ljusdal har frågat hur enligt socialministerns mening bestämmelserna om högsta ersättningsbelopp som må tas ut av kommun enligt kungörelsen 1964:344 förenas med socialstyrelsens anvisningar om barnvårdsnämnds rätt att tillgodogöra sig barn tillkommande förmåner. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Socialstyrelsens anvisningar om barnvårdsnämnds rätt att uppbära allmänt barnbidrag och andra liknande förmåner för omhändertaget barn är grundade på de särskilda lagbestämmelser som gäller härom. De ersättningsregler, som härutöver finns i barnvårdslagen och den nämnda

kungörelsen, är under övervägande och omfattas även av det utredningsuppdrag som har lämnats till socialutredningen.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet Odhnoff för svaret på min fråga.

Anledningen till att frågan ställts är att man inom den kategori som har att handlägga sådana här ärenden ute i kommunerna har funnit en besvärande diskrepans mellan vad som står i socialstyrelsens anvisningar om barnavårdsnämnds rätt att uppbära bidrag och de ersättningsregler som är fastslagna i barnavårdslagen.

Att socialstyrelsen har uppmärksammat denna diskrepans framgår bl. a. därav att man i oktober 1968 gjorde en framställning till Kungl. Maj:t om ändring av kungörelsen 1964:344, syftande till i första hand en anpassning av maximibeloppen till de stegrade vårdkostnaderna, de ökade sociala förmånerna och den höga nivån för underhållsbidragen.

Nu säger statsrådet att dessa frågor är under övervägande och innefattas i det uppdrag som har givits till socialutredningen, och det beskedet ger mig anledning hoppas att denna diskrepans så småningom kommer att försvinna. Det är också angeläget att så sker och att det sker fortast möjligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Ang. tillämpningen av bestämmelserna om bl. a. disciplinärenden inom statens järnvägar

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Östersund (s) i kammarens protokoll för den 15 januari intagna fråga, nr 25, och anförde:

Fru talman! Herr Nilsson i Östersund har frågat mig om jag är i tillfälle att redogöra för erfarenheterna av tillämpningen av kungörelsen (1965:844) om handläggning av disciplinärenden hos statens järnvägar.

För statligt anställda tjänstemän finns regler om disciplinpåföljder i statstjänstemannalagen (1965:274). Frågor om disciplinpåföljder avgörs inom statsförvaltningen vanligen av myndighetens styrelse eller av en särskild nämnd inom myndigheten. För SJ:s verksamhetsområde finns särskilda handläggningsregler i den nämnda kungörelsen, vilka syftar till att göra förfarandet enklare och smidigare. I kungörelsen föreskrivs nämligen ett system med föreläggande av disciplinstraff. Om sådant föreläggande godkänns av den misstänkte, gäller det som beslut. De flesta förelägganden godkänns också. Om ett föreläggande inte godkänns, hänskjuts frågan till ett kollegium. Det bör noteras att många anmälningar och rapporter över huvud inte föranleder någon åtgärd. Som en mätare på hur påföljdssystemet fungerar kan jag nämna att, medan under åren 1969 och 1970 sammanlagt omkring 400 disciplinärenden ledde till åtgärd av SJ, under samma tid bara 10 ärenden avgjordes av regeringsrätten efter besvär över beslut av SJ.

Nr 23

Torsdagen den
11 februari 1971

*Ang. tillämpningen
av bestämmelserna
om bl. a. disciplin-
ärenden inom
statens järnvägar*

Torsdagen den
11 februari 1971

*Ang. tillämpningen
av bestämmelserna
om bl. a. disciplin-
ärenden inom
statens järnvägar*

Slutligen vill jag erinra om att den av chefen för justitiedepartementet tillsatta ämbetsansvarskommittén ser över bl. a. reglerna om disciplinansvar. En framställning av SJ om utredning i syfte att få till stånd bl. a. ändring i reglerna för SJ har överlämnats till kommittén att övervägas i det fortsatta arbetet. Kommittén väntas lämna sitt slutbetänkande i år.

Herr NILSSON i Östersund (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, som jag vill beteckna som mycket positivt. Jag är förhindrad att ta upp det konkreta fall som ligger bakom min enkla fråga, ett fall som också har prövats av domstol, och därför skall jag här bara anlägga några principiella synpunkter på denna sak.

Avsikten med min fråga har varit att i gällande bestämmelser få till stånd en ändring i den riktningen att de SJ-anställdas berättigade krav att få ha sin fritid ograverad bättre tillgodoses inom ramen för de förpliktelser mot allmänheten som ett serviceföretag av SJ:s typ har.

Enligt gällande bestämmelser skall de anställda vid SJ ha ett bestämt antal fridagar per år, och tjänstgöringen får inte omfatta mer än vissa timmar per dygn. På grund av bl. a. personalbrist har dessa bestämmelser emellertid varit svåra att följa. Personalledaren har enligt nu gällande bestämmelser också rätt att ringa upp vederbörande i bostaden under en fridag och meddela ändrad tjänstgöring eller höra efter, om han är villig att arbeta på övertid, eller i nödfall beordra sådan tjänstgöring.

Då dessa möjligheter på grund av bl. a. personalbrist utnyttjas alltför ofta, skapar det lätt irritation och olust hos dem som får sina fridagar förstörda. Det borde i stället, har det sagts mig, kunna ordnas med ett antal hemreserver, som vore särskilt avdelade och således medvetna om att de i nödsituationer måste rycka in. Det skulle alltså vara fråga om ett slags jourtjänst. Även om detta – det förstår jag – är en kostnadsfråga, borde man kanske ändå pröva det systemet.

SJ har även ett eget domstolsförfarande och ett eget bestraffningskollegium. I ett yttrande till Konungen, avgivet av chefen för SJ i samband med domstolsprövningen av det enskilda fall som föranlett min enkla fråga, hemställde SJ om att kungörelsen om bestraffningskollegium och bestraffningsregister vid SJ måtte upphävas och att SJ skall slippa tillämpa ett domstolsliknande förfarande gentemot sina anställda med suspension och löneavdrag. I slutklämman yrkar man också på att den utredning verkställes som kommunikationsministern talade om. Han upplyste även kammaren om att denna framställning hade överlämnats till ämbetsansvarskommittén.

Jag betraktar detta som någonting mycket positivt. Jag hoppas att det skall bli möjligt för denna kommitté att finna lösningar som både tillfredställer personalorganisationerna och tillgodoser de uppgifter som SJ såsom serviceföretag har.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
11 februari 1971

*Ang. säkerhetsregler
för transport av
olja på landsväg*

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara fru *Fränkels* (fp) i kammarens protokoll för den 26 januari intagna fråga, nr 38, till herr civilministern, och anförde:

Fru talman! Fru Fränkel har frågat civilministern, om denne vill medverka till att sådana säkerhetsregler utfärdas för transport av olja på landsväg, att haverier i möjligaste mån kan undvikas. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Enligt förordningen om brandfarliga varor ankommer det på kommerskollegium att utfärda närmare bestämmelser om biltransport inom Sverige av bl. a. olja. Kommerskollegium uppställer också tekniska normer för sådan transport samt godkänner särskilda besiktningmän för tankbilar tillverkade för transport av brandfarlig gas eller brandfarlig vätska. Dessa bestämmelser och tillsynsverksamheten syftar bl. a. till att öka säkerheten vid sådana transporter genom bl. a. haveriförebyggande åtgärder.

När det gäller internationella landsvägstransporter pågår sedan länge inom FN:s ekonomiska Europakommission, ECE, ett omfattande arbete för att få till stånd godtagbara säkerhetsföreskrifter för alla typer av farligt gods. Detta arbete har lett till att en europeisk överenskommelse utarbetats om internationell transport av farligt gods på väg, vanligen betecknad med initialerna ADR. Däri ges detaljerade föreskrifter om vilka farliga ämnen och föremål som över huvud taget får transporteras på väg och på vilka sätt detta i så fall får ske, om transportfordonens utrustning, om de åtgärder som skall vidtas i händelse av olycka etc. Frågan om svensk anslutning till denna överenskommelse övervägs för närvarande inom utredningen för befordran av farligt gods på väg m. m.

Om vårt land ansluter sig till ADR kommer betydligt strängare säkerhetsföreskrifter än för närvarande att gälla för vissa internationella landsvägstransporter av farligt gods. Utredningen undersöker i anslutning till sitt uppdrag också i vilken utsträckning säkerhetsföreskrifterna i ADR kan göras tillämpliga på rent inhemska vägtransporter.

Enligt vad jag erfarit kommer utredningens förslag i frågan om svensk anslutning till ADR att läggas fram om någon månad. Beträffande de inhemska transporterna avser utredningen att före utgången av detta år lägga fram förslag till provisoriska bestämmelser i avvaktan på en mera definitiv författningsmässig reglering i ämnet.

Fru FRÆNKEL (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det som föranledde att jag ställde denna fråga den 26 januari var den olycka som hände den 25 januari i Hol på E 3, där en bil gick av vägen. Släpet välte och 8 000 liter olja rann ut på vägbanan.

Man konstaterade att det var två faktorer som förhindrade en stor olycka: dels var det tjäle i jorden, dels var brandkären tidigt på platsen och länspumpade oljan. I annat fall hade oljan kunnat ta sig ned i grundvattnet, varvid en hel bygds vattenförsörjning hade kunnat äventyras.

Jag vill nu ställa frågan om oljetransporter skall få ske med hjälp av sammankopplade släp. I olycka efter olycka visar det sig att det är släpvagnen som välter. Sedan jag ställde denna fråga har jag läst om en olycka med släpvagn med bensin och om en med släpvagn lastad med timmer. När dessa släpvagnar välte uppstod inte så svåra skador som kunde ha uppstått vid den av mig påtalade oljetransporten.

Det svar jag fick av kommunikationsministern var hoppfullt. Jag skulle vilja uttrycka den förhoppningen att vårt land nu ansluter sig till ADR, varigenom vi får fram strängare säkerhetsföreskrifter. Jag hoppas också att statsrådet redan när det gäller de rent provisoriska bestämmelserna vill medverka i direkt miljöskyddande syfte till att vi kan få fram ett förbud mot oljetransporter med släpvagnar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om miljövänliga toaletter i järnvägsvagnarna

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Wirténs* (fp) i kammarens protokoll för den 2 februari intagna fråga, nr 42, och anförde:

Fru talman! Herr *Wirtén* har frågat mig om jag avser vidta åtgärder för att påskynda införandet av miljövänliga toaletter i järnvägsvagnarna.

Jag är starkt medveten om vikten av att detta problem löses på lämpligt sätt. Jag följer också uppmärksamt det utrednings- och utvecklingsarbete som SJ bedriver för att finna en sanitärt, tekniskt och driftekniskt godtagbar konstruktion av tågtoaletterna. Trots de tekniska svårigheter som föreligger räknar jag med att man i en relativt nära framtid skall kunna komma fram till en sådan konstruktion.

Herr *WIRTÉN* (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret på denna fråga. Vi ställer i vårt land mycket stora krav på hygien, och det är därför närmast överraskande att nedsnuskandet av våra järnvägsstråk genom SJs primitiva tågtoaletter får fortsätta år efter år.

Problemet har påtagligt förvärrats genom det ökade antalet expresståg. Den enda restriktion som finns för användning av tågtoaletterna är som bekant att de inte skall användas vid uppehåll. Eftersom expresstågen inte gör uppehåll på mer än ett fåtal stationer, sker utsläpp ofta i omedelbar närhet av bostadsområden, större såväl som mindre.

Fru talman! För att nämna det kanske minst farliga men mest synliga är det inte ovanligt med kringflygande toalettpapper inne i tätortsbildningar. Det är inte överraskande att tågpassagerare försöker undvika att använda tågtoaletterna för att slippa bidra till nedsnuskningen.

Av kommunikationsministerns svar framgår att SJ bedriver försöksverksamhet på detta område. Från tidigare behandling av frågan i riksdagen känner vi till att en sådan har pågått sedan år 1968, alltså under en avsevärd tid. Detta är således ingen ny fråga för oss. Senast för ett år sedan motionerade jag bl. a. själv om att SJ skulle vidta skyndsamma

åtgärder för att införa slutna toalettsystem i passagerarvagnarna. Allmänna beredningsutskottet, som yttrade sig över denna motion, sade att det är betydande sanitära olägenheter som förorsakas av avfall från tågtoaletter.

Naturvårdsverket yttrade sig också över motionen och ansåg att spridning av avfall och latrin genom öppna tågtoaletter inte överensstämmer med intentionerna i naturvårdslagens 23 § — den som rör nedskräpning av naturen.

Utskottet och riksdagen till sist, fru talman, summerade med att säga att det är angeläget att nu pågående försök påskyndas.

När vi nu således ett år senare får svar från kommunikationsministern i denna fråga — en fråga som riksdagen bedömt vara synnerligen angelägen och vars lösning skulle påskyndas på allt sätt — då säger han endast att han hoppas att man inom en relativt nära framtid skall kunna komma fram till en konstruktion som är användbar. Vad är en "relativt nära framtid"? Kan vi få ett svar från SJ om det kommer att ske en utvärdering av olika typer av tågtoaletter under vårmånaderna eller kommer vi om ytterligare ett år att bli tvungna att diskutera denna fråga i väntan på besked?

Herr kommunikationsministern NORLING:

Fru talman! Som jag nämnde nyss har SJ under arbetet med att få fram en ny konstruktion av tågtoaletter stött på en rad tekniska svårigheter. Vissa kemiska toalettsystem möjliggör t. ex. inte direkt tömning i de kommunala avloppsneten. Andra lämpar sig inte för allmänt bruk på grund av att de inte förmår bryta ned främmande avfall som tidningar, pappershanddukar etc. Andra system åter kräver så stora mängder elektrisk energi att de inte utan vidare kan kopplas in i tågen. Den konstruktion som för närvarande bedöms ha de bästa förutsättningarna att klara problemen är den s. k. vacuumtoaletten. Utomlands har man också liknande problem, vilket SJ erfarit vid sina kontakter med utländska järnvägsföretag och tillverkare för utbyte av erfarenheter.

Jag kan inte ge ett svar på den direkta frågan om när SJ kommer att kunna presentera en tillfredsställande lösning av detta problem. Jag kan bara till frågeställaren uttala den bestämda uppfattningen att SJ upplever detta problem kanske mest intensivt av alla intressenter. Jag är alldeles övertygad om att inte en dag i onödan kommer att förspillas från det hållet för att denna fråga skall få en tillfredsställande lösning.

Herr WIRTÉN (fp):

Fru talman! Jag är helt klar över att det finns en rad tekniska problem som sammanhänger med dessa tågtoaletter. Jag har också följt utvecklingen från att man började med eltoaletter och underkände dem för att sedan finna att de kemiska toaletterna var behäftade med de problem som kommunikationsministern anförde. Jag vet också att man just nu håller på att utprova det system som nämndes i den motion som jag var med om att väcka i riksdagen föregående år, dvs. ett slutet system — det s. k. vacuumsystemet.

Man kan ändå inte underlåta att förvånas över att teknikerna behöver

*Om säkerhets-
bestämmelser
avseende traktorer
för snöröjning*

arbeta år efter år på en sak som av alla bedöms vara mycket angelägen. Kommunikationsministern vitsordade även detta inledningsvis i sitt svar i dag. Det är egendomligt att man alltfört behöver fundera så mycket när det gäller tågtoaletterna då man tekniskt har klarat samma sak för många år sedan vad beträffar flyget.

Därför är det med besvikelse jag i kommunikationsministerns andra svar inregistrerar att man inte inom en bestämd tidsperiod kan få en utvärdering av de försök som nu pågår. Det som kallades för "en nära framtid" är alltså något mycket obestämt även i dag. Detta beklagar jag, fru talman, men jag hoppas att den positiva attityd som kommunikationsministern ändå visade upp i sitt svar kan ge resultat så att jag slipper återkomma om ett år igen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om säkerhetsbestämmelser avseende traktorer för snöröjning

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Måbrinks* (vpk) i kammarens protokoll för den 4 februari intagna fråga, nr 52, och anförde:

Fru talman! Herr Måbrink har frågat mig, om jag är beredd att pröva frågan om utfärdandet av sådana bestämmelser i vägtrafikförordningen, att större traktorer vilka i tätbefolkade bostadsområden används för snöröjningsändamål och vilka genom sin konstruktion har ytterligt försämrad siktmöjlighet endast får framföras om ledsagare är tillgänglig för undvikande av barnolycksfall.

I vägtrafikförordningen finns flera bestämmelser som är aktuella i de situationer som herr Måbrink berör. Som exempel kan nämnas stadgandet att avgivande av tecken eller signal inte fritar en förare från skyldigheten att förvissa sig om att tillämnat färdstätt inte innebär fara för andra vägtrafikanter. Vidare finns en regel om backning och vändning som säger, att sådana manövrer inte får företas med mindre föraren förvissat sig om att de kan ske utan fara för övrig trafik. Härtill kommer naturligtvis den allmänna grundregeln om vägtrafikants skyldighet att iaktta varsamhet och omsorg till förekommande av trafikolycka.

Det föreskrivs också i vägtrafikförordningen, att förande av fordon i väghållningsarbete skall ske med iakttagande av erforderliga försiktighetsmått. Vidare har trafiksäkerhetsverket utfärdat föreskrifter om särskilda trafikordningar vid vägarbete, dit bl. a. snöröjning räknas. Häri anges t. ex. att fordon i sådant arbete bör vara utrustat med lykta som visar blinkande (roterande) gult sken. Några särskilda regler om ledsagare vid snöröjning och liknande har inte tagits in i dessa föreskrifter, eftersom det inte bedömts praktiskt möjligt att i detalj behandla alla förekommande väghållningsarbeten, som ju sker under mycket skiftande förhållanden och på många olika sätt. I stället har allmänt föreskrivits att förare av väghållningsfordon skall iaktta såväl vägtrafikförordningens bestämmelser som lokala trafikföreskrifter. Givetvis följer trafiksäkerhetsverket fortlopande utvecklingen med hänsyn till behovet av ytterligare regler till

*Om säkerhets-
bestämmelser
avseende traktorer
för snöröjning*

undvikande av olyckor. Det synes emellertid knappast lämpligt att i vägtrafikförordningen ta in detaljbestämmelser av här ifrågakarande slag.

Givetvis åvilar det föraren att från fall till fall bedöma om hjälp i form av dirigering erfordras och i så fall påkalla sådan hjälp. I praktiken förekommer också ofta att en medarbetare finns med vid snöröjning på gator inom lättbebyggt område. Genom information får man söka medverka till att detta tillvägagångssätt blir ytterligare utbredd där så erfordras.

Jag vill slutligen erinra om att motorredskapsutredningen är sysselsatt med att se över olika regler rörande trafiken med traktorer och motorredskap. Jag har inhämtat att även frågan om skydd för tredje man prövas inom utredningen.

Herr MÅBRINK (vpk):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Norling för svaret på min fråga. Anledningen till att jag ställt frågan är den dödsolycka som inträffade i Hofors för ungefär tre veckor sedan i samband med snöröjning inom ett stort barnrikt bostadsområde. Den omkomne var en fyraårig pojke, som befann sig bakom en traktor som backade.

Denna händelse har helt naturligt upprört många människor, i första hand barnfamiljerna. Man frågar sig om säkerhetsbestämmelserna för de aktuella snöröjningstraktorerna är tillfredsställande. En annan fråga är om det är nödvändigt att använda traktorer av den storlek, som det nu är fråga om, i bostadsområden.

Den aktuella traktorn väger 13,7 ton, men det händer också att traktorer som väger upp till 18 ton används. Från traktorns bakre del och 3,5 meter bakåt är sikten obefintlig. Med hänsyn till detta förstår var och en vilka risker som i första hand barn utsätts för vid användning av dessa traktorer. I barnrika bostadsområden som t. ex. det, där den nyssnämnda olyckan inträffade, är riskerna särskilt stora.

Nu är det inte bara i Hofors som dessa jättetraktorer används utan de brukas såvitt jag kan förstå litet varstans i landet. Enligt uppgifter har också tidigare flera olyckstillbud inträffat, lyckligtvis inte med dödlig utgång. Vidare utsätts chaufförerna dagligen för en hård press, då de hela tiden är medvetna om att sikten är obefintlig ett visst antal meter bakåt. Förare har berättat hur uttröttade de känner sig efter en lång dags körning under sådana förhållanden. Man kan inte kräva att dessa chaufförer när de arbetar på ackord skall hoppa ut ur traktorn vid varje backning.

Det har framställts förslag om att en man skall medfölja traktorn när den används inom bostadsområde. Det har också föreslagits att det skall monteras på en signalanordning, som ljuder när traktorns backväxel läggs in. Jag är medveten om att detta medför vissa nackdelar, exempelvis om traktorn måste köras sent på kvällarna eller mitt i natten. För min del anser jag att den bästa lösningen skulle vara att förbjuda användning av dessa stora traktorer i bostadsområden. Det finns mindre och ur trafiksäkerhetssynpunkt bättre utrustade traktorer att använda inom bostadsområden. Jag tror att det vore värdefullt om trafiksäkerhetsverket fick direktiv om att undersöka denna fråga och att försöka lägga fram

förslag till en lösning så snart som möjligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Ang. förläggningen av fraktbidragsnämndens kansli

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Stjernströms* (c) i kammarens protokoll för den 5 februari intagna fråga, nr 53, och anförde:

Fru talman! Herr Stjernström har frågat mig om jag är beredd att mot bakgrund av diskussionen om lokalisering av statlig verksamhet lämna en redovisning av de skäl som varit vägledande för förläggningen av fraktbidragsnämndens kansli till Stockholm.

Det har bedömts naturligt att förlägga fraktbidragsnämndens kansli med dess personal om fyra personer till Stockholm. I sammanhanget har bl. a. hänsyn tagits till det förhållandet att företagen då de överväger transportstödet s möjligheter ofta har anledning att ta samordnande kontakter med nämnden och kommersiella avdelningen inom SJ, som svarar för den helt övervägande delen av ifrågakvarande transporter. Vidare bör framhållas att fraktbidragsgivningen är en ny verksamhet av försökskaraktär, vilket motiverar en nära uppföljning från departementets sida med hänsyn såväl till dess regionala effekter som till dess praktisk-administrativa hantering.

Herr STJERNSTRÖM (c):

Fru talman! Frågan är ställd mot bakgrund av de diskussioner som förts angående utflyttning av statliga verk från Stockholm och den rapport som delegationen för lokalisering av statliga verk lämnade våren 1970. Placeringen av fraktbidragsnämndens kansli är mig veterligt den första nylokaliseringen av statlig verksamhet till Stockholm sedan rapporten lämnades.

När finansministern 1969 tillkallade den här delegationen anförde han följande: "Enligt min mening bör det eftersträvas att i ökad omfattning lokalisera statlig verksamhet utanför Storstockholmsområdet. Detta gäller såväl civil som militär statlig verksamhet." Mot bakgrunden av det uttalandet och de förslag som delegationen framfört i sin rapport finner jag det anmärkningsvärt att detta nyinrättade kansli, som handlägger fraktbidraget i Norrland, förlagts just till Stockholm.

Motiven för en förläggning till Stockholm är svaga. Man undrar med oro om lokaliseringen av detta kansli till Stockholm möjligen vittnar om tveksamhet inför utflyttningen av statliga verk i den omfattning som delegationen föreslagit. Jag är medveten om att det inte gäller så många anställda, men en förläggning till exempelvis Östersund skulle ha givit besked om regeringens viljeinriktning. Det hade dessutom varit av stor betydelse, om den databehandling det här blir fråga om hade förlagts till det dataföretag som nu utvecklas i Östersund. Men regeringen bedömde det naturligt att satsa på Stockholm.

Önskar man att företag skall flytta till Norrland och vidtar åtgärder

för att stimulera en sådan utveckling, bl. a. genom fraktbidraget, vore det psykologiskt riktigt att även det här kansliet hade förlagts dit. Men den statliga verksamheten sviker inlandet. Under 1960-talet har de statliga företagen Vattenfall, SJ och televerket minskat antalet sysselsatta i Jämtland med drygt 1 200 personer. Nog borde väl ändå regeringen ha vågat sig på en liten kompensation. Det hade varit ett steg i rätt riktning, om än blygsamt, om fraktbidragsnämndens kansli lokaliserats dit.

Jag hoppas verkligen – samtidigt som jag tackar för svaret på frågan – att kommunikationsministern kommer att ompröva lokaliseringen.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Fru talman! Bara ett par korta kommentarer, eftersom herr Stjernström lämnade en felaktig uppgift i sitt anförande. Det är nämligen inte så som herr Stjernström sade att det är fråga om fraktbidrag som skall utgå enbart till företag i Norrland. Fraktstödet skall utgå till endera avsändare eller mottagare av fraktstödsberättigad sändning. Det innebär alltså att fraktstöd ofta kommer att utgå till mottagare av sändning i södra eller mellersta delarna av landet. Jag utgår ifrån att herr Stjernströms uppgift om detta var en felsägning.

Det är emellertid också angeläget att konstatera att det här är fråga om en lokalisering av fyra personer. Jag är inte den som i något avseende fäster mig alltför mycket vid siffror. Men när man gör en sådan jämförelse som den som herr Stjernström här gjort finns det väl ändå, fru talman, mot bakgrunden av att detta är en försöksverksamhet samt med tanke på alla de andra skäl som jag anförde i mitt första inlägg kanske ändå anledning säga att det får vara en viss proportion också i argumenteringen.

Herr STJERNSTRÖM (c):

Fru talman! Jag sade att fraktstödet gäller Norrland, och det gäller Norrland, även om det är riktigt att det också gäller en del företag i andra delar av landet.

Det resonemang som kommunikationsministern för här vittnar nästan om att det inte skulle finnas telefon i det här landet. Allting måste ju inte nödvändigtvis finnas i Stockholm bara därför att man ibland kan ha anledning att resa dit.

Det är riktigt att det här gäller få personer, men vi i inlandet är inte bortskämda med stora företag, så vi tackar och tar emot också ifall vi skulle erbjudas litet mindre företag. Därtill kommer att statliga verk har en viss tendens att växa. Därför skulle man vara tacksam om vi finge ett sådant växande företag även i inlandet.

Det är en försöksverksamhet, men jag kan inte förstå varför det aldrig går att bedriva försöksverksamhet utanför Stockholm.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Fru talman! Det skall bli en ambition från min sida att se till att detta kansli icke växer.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
11 februari 1971

*Om utmärkning av
s. k. seglarhamnar
i sjöfartsverkets
båtsportkort*

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Norrby*s i Åkersberga (fp) i kammarens protokoll för den 5 februari intagna fråga, nr 56, och anförde:

Fru talman! Herr *Norrby* i Åkersberga har frågat mig om jag avser att vidtaga åtgärder så att de s. k. seglarhamnarna åter skall kunna utmärkas i sjöfartsverkets båtsportkort.

Som herr *Norrby* påpekade i sin fråga utmärktes tidigare seglarhamnar på sjöfartsverkets båtsportkort. Detta var avsett som en åtgärd som skulle höja sjösäkerheten och som en serviceåtgärd för båtsportens folk.

I skrivelse till sjöfartsverket i augusti 1970 anförde emellertid JO att denna utmärkning av seglarhamnar kunde komma att medföra intrång i enskild rätt om de användes som ankarplats under längre sammanhängande tid. JO ansåg det vara ofrånkomligt att sjöfartsverket inhämtar berörd markägares mening och samråder med företrädare för sådana allmänna intressen som hälsovård, naturvård och miljöskydd.

Detta är bakgrunden till att de s. k. seglarhamnarna för närvarande inte utmärks på båtsportkorten. Avsikten är emellertid att — sedan förekomsten av störningar och olägenheter kartlagts — överväga åtgärder som möjliggör ett återinförande av de ifrågasatta hamnarna på korten.

Herr NORRBY i Åkersberga (fp):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga om seglarhamnarnas utmärkning i båtsportkortet. Dessa seglarhamnar är nu utmärkta i dubbel bemärkelse. De är utmärkta i båtsportkortet och utmärkta som övernattningshamn och skyddad ankarplats vid dåligt väder. Jag exemplifierar med att visa kammaren en bild som visar hur en sådan seglarhamn är markerad i kortet.

Grundinformationen om dessa seglarhamnar har sjöfartsverket hämtat ur en bok av Améen och Hansson med titeln "Seglarhamnar på ostkusten". Sjömätningen av dessa hamnar har utförts genom Svenska kryssarklubbens försorg efter tillstånd av Kungl. Maj:t. Delgivning av boken har skett till respektive länsstyrelser.

Båtsportkortet har kommit till som en service för fritidsbåtstrafiken, och där har tagits in uppgifter inte bara om seglarhamnar utan även om bensinstationer, telefonautomater, gästhamnar, naturreservat, friluftsområden, fågelskyddsområden osv. Dessutom är kortet försett med en rikhaltig sjövettspropaganda. Upplysningen om dessa seglarhamnar bedöms av sjöfartsverket vara av stort värde ur sjösäkerhetssynpunkt.

Denna försämring av samhällets service till båtsportens utövare som borttagandet av seglarhamnarna utgör har väckt stor irritation, i synnerhet som den inte behandlats i sjösäkerhetsrådet, ett samarbetsorgan där sjöfartsverket, naturvårdsverket och båtfolket är företrädare. Ytterst tycks beslutet att slopa seglarhamnarna i årets tryckning av båtsportkortet bero på att sjöfartsverket saknar personella resurser att fullfölja JO:s intentioner i det av statsrådet refererade uttalandet. Det kan noteras här att JO där ifrågasatte statliga myndigheters befogenhet att dirigera allmänheten till viss plats under utnyttjande av allemans-

*Om utmärkning av
s. k. seglarhamnar
i sjöfartsverkets
båtportkort*

rätten. Den syn på allemansrätten som JO där företräder tycker jag inte är särskilt framsynt. Den sätter markägarintressena före den friluftande allmänhetens intressen. Inte heller i fritidsbåtsutredningen som sysslar med näralliggande frågor enligt sina direktiv var denna fråga uppe till behandling innan sjöfartsstyrelsens beslut togs. Det är tydligen ett nytt exempel på en bristande samordning i statsförvaltningen.

Naturvårdsverket får pengar från automobilskattemedel för åtgärder för fritidsbåttrafiken, 8,5 miljoner kronor enligt årets statsverksproposition, pengar som sedan delvis förs vidare till sjöfartsverket. Bl. a. är 600 000 kronor aktuella för sjökartearbetet enligt äskande för nästa års budget. Båtfolket har sålunda via drivmedelsbeskattningen betalat för sig, och betalat rejält – ungefär 30 miljoner kronor per år är fritidsbåttrafikens årliga bidrag via drivmedelsbeskattningen till automobilskattefonden.

De här seglarhamnarna är livligt frekventerade, och därför blir det aktuellt att förse dem med sop- och toalettanordningar. Just den hamn, som jag nyss visade på bilden och som alltså är utmärkt, är sedan förra året försedd med sopsäckställ som har regelbunden tömning. Tar man nu bort markeringen på båtportkortet betyder det att man inte dirigerar allmänheten till platser där man har sådan service, och de här miljövårdsanläggningarna blir då mindre utnyttjade.

Jag vill då ställa frågan om statsrådet är beredd att omgående vidta åtgärder så att man åtminstone i båtportkortens serie A redan i årets tryckning kan få med de seglarhamnar som är belägna vid kommunal eller annan allmän mark.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Fru talman! Bara ett par kommentarer.

När herr Norrby i Åkersberga säger att detta skulle vittna om dålig samordning inom den statliga förvaltningen protesterar jag – jag tycker att det snarare tyder på respekt för riksdagens egen ombudsman och på ett gott omdöme, när man tar hänsyn till justitieombudsmannens åsikter. Vi har ändå vissa förpliktelser mot vår egen justitieombudsman. När han nu har sagt att en utmärkning av seglarhamnar kan komma att medföra intrång i enskild rätt blir svaret på den andra frågan som herr Norrby ställde, om man kan vänta sig att något skall ske inom den tid som han talade om, en upprepning av det sista stycket i mitt svar: "Avsikten är emellertid att – sedan förekomsten av störningar och olägenheter kartlagts – överväga åtgärder som möjliggör ett återinförande av de ifrågavarande hamnarna på korten."

Herr NORRBY i Åkersberga (fp):

Fru talman! Med all respekt för JO behöver man inte skriva under på allt han säger i ett detaljärende, när man skall tillämpa samma principer på andra platser. Här var det en enskild markägare som hade gått till JO och sagt: "Det passar inte mig att ha en seglarhamn 500 meter från mitt hus." Den är skydd bakom en holme, han ser den inte från sin bostad, men den irriterar honom ändå. JO gjorde sitt uttalande. Jag tycker att man kan diskutera JO:s uttalanden, och framför allt bör man i den

Torsdagen den
11 februari 1971

*Om åtgärder mot
vissa konsekvenser
av strejk bland
besiktningsveterinärer*

administrativa tillämpningen se till andemeningen i uttalandet. Det är naturligt att i den mån det är en kommun som är ägare av den strand där seglarhamnen är belägen är det bara att inhämta kommunens godkännande. När dessutom kommunerna har vidtagit åtgärder delvis med statsbidrag för sop- och toalettanordningar – i Stockholms skärgård t. ex. – är det rätt naturligt att man strävar efter att bibehålla de seglarhamnarna.

Nu är det några veckor kvar till dead line för tryckning av båtsportkortet serie A, för Stockholms skärgård alltså. Det finns fortfarande en chans att peta in åtminstone några av dessa värdefulla platser – tryckningsförfarandet är sådant att det går att klara av.

Dessutom vidhåller jag att det är dålig samordning när man från augusti 1970 till februari 1971 inte kan ordna de samråd som JO ställer som ett villkor för att seglarhamnarna skall få läggas ut i båtsportkorten.

Jag förutser alltså åtgärder av kommunikationsministern för att klara denna fråga åtminstone i Stockholms skärgård – båtfolket väntar sig det.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 17 Om åtgärder mot vissa konsekvenser av strejk bland besiktningsveterinärer

Herr statsrådet LÖFBERG erhöll ordet för att besvara herr *Petterssons* i Kvänum (c) i kammarens protokoll för den 4 februari intagna fråga, nr 47, och anförde:

Fru talman! Herr Pettersson i Kvänum har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder som kan undanröja de allvarliga konsekvenser för folkförsörjningen, folkhälsan och djurskyddet som en strejk bland besiktningsveterinärerna skulle leda till.

SACO har den 5 februari 1971 varslat om strejk till den 13 februari 1971 för bl. a. besiktningsveterinärer. Dessa omfattades redan av ett tidigare varsel från organisationen, vilket emellertid återkallades.

Enligt 16 § i det huvudavtal om förhandlingsordning m. m. som gäller mellan staten och statstjänstemännens huvudorganisationer skall förhandlingar äga rum mellan parterna för att undvika, begränsa eller häva konflikt om någon av parterna bedömer att konflikten är ägnad att otillbörligt störa viktiga samhällsfunktioner. Vägrar part att ingå i förhandling eller kan enighet ej uppnås vid förhandling, kan part hänskjuta frågan till statstjänstenämnden för att få frågan om konfliktens beskaffenhet prövad.

Eftersom statens avtalsverk bedömt att den nu varslade strejken, bl. a. när det gäller besiktningsveterinärerna, skulle otillbörligt störa viktiga samhällsfunktioner har på begäran av avtalsverket förhandlingar förts mellan avtalsverket och SACO i syfte att begränsa konflikten. Vid dessa förhandlingar har SACO vägrat att göra undantag från arbetsnedläggelse bl. a. för besiktningsveterinärer. Avtalsverket har därför hänskjutit frågan till statstjänstenämnden den 9 februari 1971.

För närvarande avvaktas statstjänstenämndens prövning av frågan.

Finner nämnden konflikten vara ägnad att otillbörligt störa viktiga samhällsfunktioner skall nämnden enligt 18 § huvudavtalet om förhandlingsordning hemställa till vederbörande organisation att undvika eller begränsa konflikten.

Varslad stridsåtgärd, som ej redan påbörjats, skall enligt 17 § samma avtal i princip uppskjutas i avvaktan på nämndens utlåtande. Vissa tidsgränser på upp till tre veckor finns från det frågan hänsköts till nämnden.

Inom det kommunala området har SACO varslat om strejk för alla kommunalt anställda veterinärer. Eftersom SACO vid förhandlingar inte har velat göra undantag för denna grupp har Svenska kommunförbundet hänskjutit frågan till kommunaltjänstenämndens prövning. Nämnden har den 9 februari 1971 funnit att en strejk för besiktningsveterinärerna otillbörligt skulle störa viktiga samhällsfunktioner och hemställt hos SACO att undanta dessa tjänstemän från sin planerade strejk.

För att undvika eller begränsa varslad stridsåtgärd tillämpas nu beträffande veterinärerna den förhandlingsordning som antagits av parterna. Någon åtgärd från regeringens sida har ej diskuterats.

Herr PETERSSON i Kvänum (c):

Fru talman! Jag ber först att få tacka statsrådet Lötberg för hans mycket uttömmande svar på min fråga.

När frågan ställdes den 2 februari var läget ungefär detta: Besiktningsveterinärerna är statligt anställda tjänstemän och lyder under veterinärstyrelsen. Flertalet är organiserade i Sveriges veterinärförbund och därmed anslutna till SACO. Den 2 februari lämnades från Veterinärförbundet det meddelandet att SACO ej undantagit besiktningsveterinärerna från sitt varsel om strejk från den 5 februari. Varslet gällde också kommunalanställda besiktningsveterinärer, som svarar för besiktning även av importerade köttvaror. Besiktningstvånget innebär att till människo-föda avsett kött skall i färskt tillstånd godkännas vid besiktning av veterinär.

Det finns också en annan bakgrund till den här frågan: de erfarenheter som vi har från år 1966. Den s. k. SACO-konflikten detta år, då besiktningsveterinärerna gick i strejk, medförde att driften vid slakterierna måste inställas, vilket hade till följd att folkförsörjningen råkade i obalans och att slaktdjursproducenterna fick vidkännas avsevärda ekonomiska förluster. Den allvarligaste av konfliktens konsekvenser var dock att trots en hemställan hos SACO om att besiktningsveterinärerna genom dispens måtte undantas från strejkvarslet, vägrade dessa att utföra besiktning och bakteriologiska undersökningar vid nödslakt av sjuka och skadade djur.

Eftersom lagen om besiktning m. m. av den 20 mars 1959 föreskriver att besiktning måste ske omedelbart i anslutning till uppslaktningen av sjuka eller skadade djur, så betyder det många gånger totalförlust om inte besiktning kan ske av djurets värde. Detta kan i sin tur medföra att nödslakten inte kommer till stånd, vilket ur djurskyddssynpunkt får allvarliga följder. Det kan också av förklarliga skäl resultera i att uppfödarna själva utför nödslakten, vilket på grund av utebliven

Nr 23

Torsdagen den
11 februari 1971

*Om åtgärder mot
vissa konsekvenser
av strejk bland
besiktningsveterinärer*

Torsdagen den
11 februari 1971

*Om åtgärder
mot hasardspel*

besiktning kan innebära betydande risker vid konsumtion av dessa varor.

Härtill kommer att vägran att besiktiga sanitetsslaktade djur direkt innebär en omfattande varuförstöring. Just sådana omständigheter brukar ju beaktas av övriga arbetstagarorganisationer i samband med konflikter på det sättet att skyddsarbete får utföras i syfte att förhindra varuförstöring.

Jag är medveten om att statsrådet Löfberg i dag inte kan svara på annat sätt än vad statsrådet här har gjort. Den 9 februari hänsköts denna fråga till statstjänstenämnden för dess prövning. Därmed har frågan, hoppas vi, fått ett forum för en belysning som gör att man också skall komma till insikt om det allvarliga i att en handfull människor i detta läge praktiskt taget kan lamslå vår folkförsörjning, orsaka varuförstöring, sätta djurskyddet och även folkhälsan i fara.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Fru talman! Jag har inte mycket att tillägga till vad herr Pettersson här anförde. Först emellertid ett förtydligande. Herr Pettersson nämnde att besiktningsveterinärerna är statligt anställda tjänstemän, och det är väl de statligt anställda han avser. Men jag vill tillfoga den upplysningen att vi har både statligt och kommunalt anställda besiktningsveterinärer. De statligt anställda är besiktningsveterinärer vid kontrollstationer inom besiktningsveterinärorganisationen, och de kommunalt anställda är de som har hand om importbesiktningsärenden – importbesiktningsveterinärer.

I övrigt skulle jag vilja understryka den djupa oro och det allvar som herr Pettersson gav uttryck åt. Jag delar helt uppfattningen att det skulle leda till stora skadeverkningar för vårt samhälle om denna strejk skulle sättas i kraft på detta område. Jag vill också gärna understryka förhoppningen att det maskineri som vi nu har till förfogande, som parterna har enats om och som förhandlingsrätten till väsentliga delar bygger på, ändå skall ge till resultat att den varslade aktionen inte får dessa allvarliga konsekvenser.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 18 Om åtgärder mot hasardspel

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr Anderssons i Örebro (fp) i kammarens protokoll för den 12 januari intagna fråga, nr 4, och anförde:

Fru talman! Herr Andersson i Örebro har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidtaga mot det alltmer tilltagande hasardspel som försiggår i landet, bl. a. med s. k. enarmade banditer.

Lotteriutredningen lade i september 1970 fram förslag om ändring av lotteriförordningen. Förslaget innebär bl. a. en skärpning av bestämmelserna för lotterier, i vilka spelautomat eller roulett används. Det bereds för närvarande inom handelsdepartementet. Jag är därför inte beredd att närmare uttala mig om vilka åtgärder som bör vidtas mot de av herr Andersson i Örebro åsyftade spelformerna.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Fru talman! Jag skall fatta mig kort.

Efter det att jag framställt denna enkla fråga har jag sett att statsrådet tänker lägga fram en proposition om ändring av lotteriförordningen, och jag tror att om det blir en sådan bestämmelse som lotteriutredningen syftat till, så får vi stopp på det tilltagande spelet.

Att jag tagit upp denna sak beror närmast på att åklagarmyndigheterna med anledning av ett hovrättsutslag år 1963 är tveksamma om de förs väcka åtal. Jag har emellertid blivit stärkt i min uppfattning att det var en bra utredning sedan jag läst det brev som jag fått från Sveriges automatägares riksförbund. Förbundet ondgör sig över utredningen och inskränkningarna i automatägarnas frihet att bedriva denna form av "underhållning", och de för in jämlikhetsprincipen i resonemanget. Detta brev har som sagt styrkt mig i min uppfattning att utredningen var bra, och jag väntar nu bara på att vi skall få en proposition.

Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 19 Föredrogs och hänvisades motionen nr 1208 till skatteutskottet.

§ 20 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 45 – 47.

§ 21 Interpellation nr 48 ang. skyddsmasker och barnskydd för civilbefolkningen

Ordet lämnades på begäran till herr GERNANDT (c), som yttrade:

Fru talman! Vid den kontinuerligt pågående utbildningen av allmänheten, inklusive skolungdom i nionde årskursen, i den del av självskyddsutbildningen som avser "Personligt skydd" har vissa reaktioner hos deltagarna iakttagits. Utbildningen bekantgör för deltagarna vilka faror genom ABC-stridsmedel som den enskilde medborgaren kan komma att utsättas för i händelse av krig och redovisar även medel och materiel för civilbefolkningens skydd.

Det är många instruktörers erfarenhet att den största frågeaktiviteten från kursdeltagarnas sida vanligen gäller skyddsmasken, som demonstreras och rekommenderas som skydd mot såväl gaser som radioaktivt stoft. Även de gas- och stofttäta barnskydden efterfrågas. Intresset för dessa skyddsdetaljer kan uppfattas som uttryck för den enskilde individens känsla av att de utgör det verkligt personliga och nära till hands varande skyddet. Att i denna situation behöva tillstå att antalet skyddsmasker och barnskydd understiger 1,8 miljoner enheter är naturligtvis inte förtroendeingivande för vare sig kursdeltagare eller instruktörer.

De anslag och den anskaffningstakt som planeras framgår av statsverkspropositionens bilaga 6, Försvarsdepartementet, och i ännu mer för allmänheten tillgänglig form i tidskriften Civilt försvar, nr 7 år 1970, som bl. a. utsänds till alla civilförsvarsinstruktörer. Departementschefen har visserligen tillmötesgått civilförsvarsstyrelsens näst högsta anskaffnings-

plan genom rekommenderad omfördelning av civilförsvarsstyrelsens beställningsbemyndiganden, varvid dock andra materielgruppers anskaffning eftersättes. Officiella redogörelser visar emellertid att man med den för dagen aktuella anskaffningstakten inte disponerar behövligt antal (enligt prognos) skyddsmasker, inklusive 14 procent barnskydd, förrän år 1990.

Att den svenska industrins tillverkningskapacitet härvidlag spelar en viss roll är väl bekant liksom att vissa ingående komponenter importerats, t. ex. det aktiva kolet. Det senare bör beaktas ur beredskapssynpunkt.

Det är naturligtvis allas förhoppning att de pågående internationella förhandlingarna rörande förbud mot användande av ABC-stridsmedel skall ge snara resultat och om möjligt onödiggöra användandet av bl. a. skyddsmasker, men att i dagsläget basera vårt lands behov av skyddsutrustning på sådana förhoppningar är knappast realistiskt. Det torde vara en värdefull trygghetsfaktor för den enskilde individen att – i en relativt orolig värld – veta att det omedelbara närskydd som skyddsmasken utgör finns tillgängligt för alla medborgare. Det är en uppenbar jämlikhetsfråga!

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens medgivande att till herr försvarsministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att redogöra för motiveringen till den i förhållande till civilbefolkningens antal ringa tillgången på och långsamma anskaffningstakten av skyddsmasker och barnskydd för civilbefolkningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 22 Interpellation nr 49 ang. en fond till stöd för offer för diktaturen i Grekland

Ordet lämnades på begäran till

Fru ERIKSSON i Stockholm (s), som yttrade:

Fru talman! Amnesty international framlade i fjol ett förslag till Europarådet om en ekonomisk fond till stöd för den grekiska militärdiktaturens offer. Detta var ett förslag helt i linje med de förpliktelser som Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna ålägger signatärstaterna. De demokrater som terroriseras och förföljs av den styrande klikken tvingas ibland att ta sin tillflykt till andra länder; ibland får de stanna i fängelse och uthärda tortyr, och familjerna råkar i svårt ekonomiskt trångmål. Sedan Röda korset avstängts från hjälpverksamhet bland fångarnas familjer har hjälpbehovet blivit allt allvarligare.

Regimen i Grekland har också skärpts sedan Grekland efter hemställan av de nordiska länderna uteslöts ur Europarådet. En ny arresteringsväg har svept fram över landet, och de fångar som enligt uppgifter i pressen frisläppts tycks vara människor i hög ålder, ofta svårt sjukdomsmärkta, som man är säker på icke skall ha kraft kvar att fortsätta kampen för demokrati.

Oroande är vapenleveranserna, som från många länder går till

Grekland; ett land som visserligen inte befinner sig i öppet krig, men där regimen stöder sig på väpnat våld gentemot sina egna frihetskämpar. Greker i exil och sympatiserande kommittéer i olika länder har protesterat mot leveranserna och hoppas att flera nationer skall följa Västtysklands beslut att stoppa sina vapensändningar. Självklart har icke Sverige skickat några vapen.

Förslaget om en fond för diktaturens offer accepterades av Europarådets församling och resulterade i en hemställan till ministerrådet om att upprätta en sådan fond. Ministerrådet avvisade emellertid förslaget, på vilka grunder är okänt. Det skulle vara av stort intresse att få veta, hur den svenske utrikesministern ser på fondfrågan och vilka möjligheter som kan finnas att med svenska regeringens bistånd grunda en hjälpfond.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillåtelse att till herr utrikesministern rikta följande interpellation:

Kan statsrådet lämna en redogörelse för ställningstagandet i Europarådets ministerkommitté till förslaget om en fond till nödlidande grekiska diktaturoffer, och kan statsrådet se någon väg för den svenska regeringen att medverka till att en fond upprättas?

Denna anhållan bordlades.

§ 23 Anmälades och bordlades följande motioner:

Nr 1209 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.*

Nr 1210 av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 11 med förslag till förordning om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt.

§ 24 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen av

Nr 61 Herr *Burenstam Linder* (m) till herr statsrådet Moberg angående åtaganden i samband med svenskt deltagande i CERN:s storacceleratorprojekt:

Har åtagandena i samband med svenskt deltagande i CERN:s storaccelerator inpassats i någon långsiktig planering av forskningsanslagen och hur har dessa planer beretts?

Nr 62 Herr *Wikström* (fp) till herr utbildningsministern angående utredningen rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet:

Avser statsrådet att inhämta riksdagens yttrande med anledning av förslagen från utredningen rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet (USSU)?

Nr 23

Torsdagen den
11 februari 1971

Nr 63 Herr *Ericsson* i Ätvidaberg (fp) till herr industriministern angående situationen vid Kalmar Verkstads AB:

Är statsrådet beredd att inför kammaren redogöra för situationen vid Kalmar Verkstads AB?

Nr 64 Fru *Marklund* (vpk) till herr socialministern angående statsbidragen till handikappade för anskaffning och drift av invalidfordon:

Kan statsrådet upplysa om huruvida och när förslag kan emotses syftande till en utvidgning av förmånerna för handikappad att erhålla anskaffnings- och driftsbidrag för invalidfordon till att gälla även i andra fall än vid förvärvsarbete samt även efter uppnådda 67 år?

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 15.43.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert